10/12/2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

ASIA: JHL lausunto HE 230/2021 tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL kiittää mahdollisuudesta lausua vielä lopullisesta hallituksen esityksestä. JHL pitää esityksen tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina: sivistysvaltioon kuuluu kaikkein heikommassa asemassa olevien suojaaminen ja siksi onkin perusteltua suojata erityisin toimin niitä henkilöitä, joille covid-19-taudin vakava muoto on erityisen vaarallinen.

Esitykseen on kiitettävästi tehty täsmennyksiä ammattiliittojen kuulemisen jälkeen. Näistä muutoksista tärkeimpänä pidämme mainintaa, ettei työnantajalla ole palkanmaksun keskeytysoikeutta tilanteessa, jossa työntekijällä on terveydellinen este ottaa covid-19-rokote. Tällainen tilanne olisi ollut työntekijän kannalta kohtuuton, koska ketään ei voida työn johdosta vaatia vaarantamaan terveyttään ja henkeään. Jotta niissäkin tilanteissa, joissa työntekijällä on terveydentilansa johdosta syy olla ottamatta covid-19-rokotetta, kuitenkin pystytään varmistamaan potilasturvallisuus, pidämme vaatimusta negatiivisen testituloksen esittämisestä perusteltuna. Olennaista on, että testit eivät tule työntekijöiden itsensä maksettaviksi, mikä onkin esitykseen selkeästi kirjattu. Testaamiseen olisi kuitenkin hyvä ottaa työterveyshuollot mukaan, jotta julkisen terveydenhuollon jo kohtuuttomaksi kasvanutta taakkaa saataisiin edes hieman kevennettyä.

JHL pitää ehdottoman tärkeänä, että säännöksen perusteluihin kirjataan selvästi näkyville sen soveltaminen myös henkilökohtaisen avun piirissä työskenteleviin. Näin suojattaisiin riittävällä tavalla koronavirustartunnalta erittäin haavoittuvassa asemassa olevia henkilökohtaisen avun varassa olevia vammaisia ihmisiä. Esityksen kohdassa **Välttämättömyys ja oikeasuhtaisuusvaatimus** (sivulla 36), todetaan seuraavasti: *”Sääntelyä laajennettaisiin myös siten, että myös kotiin tarjottavissa palveluissa, kuten kotipalvelussa, tulisi vain erityisestä syystä käyttää sellaista henkilöä, jolla ei olisi rokotteen tai sairastetun taudin antamaa suojaa covid-19-tautia vastaan”*. JHL katsoo, ettei tästä kirjauksesta käy riittävän selvästi ilmi, että säännös kattaisi myös henkilökohtaisten avustajien ammattiryhmän.

Lainsäädännön tarkentamista tältä osin on edellyttänyt myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (kts. EOAK/1291/2021). Apulaisoikeusasiamiehen mukaan ”lainsäädäntöä tulee täydentää niin, että välttämättömät palvelut voidaan järjestää vaarantamatta niistä riippuvaisen henkilön terveyttä tai henkeä, koska kenenkään korkeimpiin riskiryhmiin kuuluvan ei tulisi joutua tilanteeseen, jossa hän olisi pakotettu hyväksymään sen, että häntä avustavalla henkilöllä ei olisi parasta tarjolla olevaa suojaa hengenvaarallista tautia vastaan”.

MHY 10.12.2021

10/12/2021

Hallituksen esityksessä viitatuista Helsinki Graduate School of Economicsin tilastoista käy ilmi, että vähiten rokotuksia ovat ottaneet sosiaali- ja lähihoitajat sekä kehitysvammaisten hoitajat, joiden rokotuskattavuus oli vaivoin 80 prosentissa. Pidämme JHL:ssä tärkeänä, että perusteluissa yksilöidään nyt esitettyä tarkemmin kotiin vietävät palvelut, jotka ovat esitetyn säännöksen soveltamisen piirissä. Henkilökohtaiset avustajat ovat keskeisessä asemassa tässä suhteessa. JHL on aiemmissa kuulemisissa todennut, että vammaiset henkilöt ovat olleet koronapandemian aikana yliedustettuina maailmanlaajuisesti koronaviruskuolemissa. Siksikin säännöksen tulee selkeästi suojata myös henkilökohtaisen avun varassa olevia riskiryhmään kuuluvia henkilöitä. Näin ollen toivomme, että valiokunta tekee tarvittavat lisäykset esitykseen, jotta lain soveltamisala olisi selkeä ja tarkkarajainen.

Työntekijöiden/viranhaltijoiden oikeus käydä covid-19-rokotuksessa työajalla tulee kirjata esitykseen selkeästi. Kyse on työn edellyttämistä rokotuksista, joilla parannetaan sekä työturvallisuutta että potilasturvallisuutta, mistä johtuen ne tulee saada ottaa työaikana. Työajalla rokotuksissa käyminen on kirjattu perusteluihin erääksi vapaaehtoiseksi vaihtoehdoksi, jolla työnantaja voisi houkutella henkilöstöä ottamaan rokotukset. Emme pidä esitettyä kirjaustapaa riittävänä.

Muutosten voimaantuloon on esitetty 30 päivän siirtymäaikaa, joka perusteluiden mukaan antaisi niille säännöksen tarkoittamille työntekijöille, joilla covid-19-suoja ei ole vielä riittävä, aikaa hoitaa rokotussuojansa kuntoon. Ministeriön mukaan täysi rokotussuoja on mahdollista saada 3 viikossa. Toki rokotussarja on mahdollista aloittaa esitetyn siirtymäajan puitteissa, mutta realistisesti täyden suojan saaminen ei onnistu 30 päivässä. Siksi olisi perusteltua pidentää siirtymäaikaa 6 viikkoon, jotta säännöksen edellyttämän riittävän rokotussuojan hankkiminen olisi todellisuudessa mahdollista.

Lain esitöissä olisi syytä tarkemmin kuvata se tapa, millä tavalla työntekijä osoittaa soveltuvuutensa 48 a §:n tilanteissa. Parhain tapa sekä toteuttaa työnantajan oikeus tarkistaa työntekijän soveltuvuus riskiryhmään kuuluvien kanssa lähikontaktissa työskentelyyn että turvata työntekijöiden oikeus yksityisyydensuojaan terveydentilatietojen osalta olisi JHL:n näkemyksen mukaan se, että arviointi tehtävään soveltuvuudesta covid-19-suojan osalta tehtäisiin työterveyshuollossa, joka antaisi työntekijälle lausunnon soveltuvuudesta riskiryhmien hoitamiseen. Työntekijä toimittaisi lausunnon itse työnantajalle. Näin toimitaan jo ennestään tartuntatautilain 48 §:ssä säädettyjen muiden tartuntatautien osalta ja näin olisi loogista toimia myös covid-19-suojan osoittamisessa. Samalla kun työterveyshuolto tekee selvityksen covid-19-suojasta se voisi myös täydentää rokotuksin työntekijän covid-19-suojan. Näin helpotettaisiin julkisen terveydenhuollon työtaakkaa.

Lähikontaktin määritelmää esitettiin kuulemisissa täsmennettäväksi. Lähikontakti on edelleen sangen epäselvästi kirjattu, mikä tulee aiheuttamaan

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL | PL 101, FI-00531 Helsinki, Finland
Tel. +358 10 770 31, Telefax +358 10 7703 330
www.jhl.fi

10/12/2021

tulkintaristiriitoja työpaikoilla. Perusteluiden mukaan lähikontakti kattaa ”*kaikki sellaiset tilanteet, joissa on covid-19-taudin tartuntamekanismit tuntien mahdollisuus altistua kyseiselle taudille*”. Perusteluiden maininta lähikontaktin aiheuttamasta tartuntariskistä vaatii edelleen täsmentämistä, mm viittaus THL:n, sairaanhoitopiirin ja kunnan tartuntatautilääkärin arvioon covid-19-taudin leviämisen riskistä on epäselvästi muotoiltu. Tähän kaipaisimme edelleen selvennystä, jotta säännöstä olisi helpompaa soveltaa siten, kuin lainsäätäjä on tarkoittanut.

Merja Hyvärinen
työelämäasiantuntija, OTK
merja.hyvarinen@jhl.fi
Tel. +358 50 472 9534

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
PL 101, 00531 Helsinki

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL | PL 101, FI-00531 Helsinki, Finland
Tel. +358 10 770 31, Telefax +358 10 7703 330
www.jhl.fi